

Бажал Юрій,
д-р екон. наук, професор,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»

ФОРМУВАННЯ «СМАРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ» УНІВЕРСИТЕТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ключові слова: смарт спеціалізації, інноваційний розвиток, інформаційна економіка, вища економічна освіта.

Iurii Bazhal,
Doctor of Science (Economics), Professor,
National University of Kyiv-Mohyla Academy

FORMING "SMART SPECIALIZATIONS" OF UNIVERSITIES IN CONDITIONS OF THE MODERN INFORMATION ECONOMY

Key words: smart specialization, innovative development, information economy, higher economic education.

Формування смарт-спеціалізації регіонів стало сьогодні одним з головних напрямів європейської інноваційної політики. Цей підхід був унормований діючою стратегією «Європа 2020» і став головним інструментом підвищення конкурентоздатності економіки на регіональному рівні через посилення координації стекхолдерів інноваційного циклу [1]. Метою такої політики є формування унікальної інноваційної спеціалізації регіонів, яка дозволить значно підвищити добробут їхніх мешканців. Реалізація цієї стратегії повинна забезпечити прогресивні структурні зміни через появу нових інноваційних галузей у кожному регіоні Європи.

Дана стратегія надає особливу роль регіональним закладам вищої освіти, які повинні стати центральною системною ланкою в локальних управлінських моделях інноваційного циклу «потрійної спіралі» [2]. Важливо досліджувати цей аспект інноваційної політики і в контексті українських реалій. У доповіді представлено результати проведеного аналізу науково-технологічного потенціалу університетів України, який може сприяти реалізації управлінської моделі "потрійної спіралі" в національній інноваційній системі для формування «смарт спеціалізацій». Показано, що українські вищі навчальні заклади не можуть ефективно забезпечити кінцевий інноваційний результат своїх винаходів і технологічних розробок. Це у першу чергу стосується закладів вищої освіти, які практично не беруть участь в комерціалізації своєї винахідницької діяльності. Так, в 2018 році з 258-ми закладів вищої освіти, які звітувались щодо інноваційної діяльності, тільки чотири мали розроблені промислові зразки, а сумарно це склало тільки 7 зразків [3].

Проведений порівняльний аналіз змісту окремих регіональних стратегій «смарт спеціалізацій» в Україні з масштабами відповідних освітніх програм провідних університетів цих регіонів показав, що Україна знаходиться тільки на початковій стадії формування «смарт спеціалізацій» і відстає від передової європейської практики, де реалізується політика формування унікальних структурних змін через появу нових інноваційних галузей у більшості регіонів Європи. Показана вирішальна роль у цих процесах інформаційно-цифрових інноваційних технологій, які повинні не тільки змінювати регіональну виробничу базу, а й формувати нові підприємства інформаційної економіки.

Проаналізовано нові виклики, які стоять перед вищою економічною освітою у контексті сучасного розвитку інформаційно-цифрових технологій. Ці виклики пов'язані з широким представленням освітніх компонентів у глобальному Інтернеті, масштабна глобалізація та диверсифікація процесів формування різних інформаційних баз даних і безпрецедентний доступ (у тому числі безкоштовний) до них для світового наукового та освітнього співтовариства, фантастичні темпи розвитку технологій штучного інтелекту та автоматизації рутинних виробничих функцій.

Для України ці виклики можуть мати прикрі наслідки, бо теперішня освітня реформа проголосила концепт переходу від «школи знань» до «школи компетенцій». В умовах нової хвилі науково-технологічної революції – т. з. четвертої промислової революції, фахівці повинні вміти адекватно оцінювати комплекс сучасних критичних змін, як у технологіях, так і в менеджменті, а також постійно впроваджувати інновації [4]. Прогнозовані міжнародними експертами масштаби автоматизації традиційних «компетенцій», роботизації багатьох виробничих функцій будуть фактично усувати попит на вже сформульовані «компетенції». Тому сьогодні важливо націлювати навчальний процес на підготовку фахівців-економістів у форматі «смарт спеціалізацій», тобто націленості на інновації майбутнього.

Такий підхід неминуче поверне концепт вищої освіти до «школи знань», до відродження класичної уяви про університетську вищу освіту як «навчання наукам», призведе до повернення в університетські аудиторії викладачів і студентів для спільного формування інтелекту аналітика, здатного сприймати і творчо використовувати весь той масштабний інформаційний ресурс і технології штучного інтелекту, які масштабуються експоненціально.

Список використаних джерел

1. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS 3). European Commission. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2012. – 121 pp.
2. Бажал Ю.М. Реалізація моделі "потрійної спіралі" в інноваційній екосистемі України // Економіка і прогнозування. – 2017. – № 3. – С. 124–139.
3. ГО Центр міжнародних проєктів «Євроосвіта». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=5924>
4. The Future of Jobs: Employment, Skills and Work force Strategy for the Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. Geneva, 2016. – 157 pp.